

Κατ' αρχήν, θέλω να ζητήσω προκαταβολικά συγνώμη από τον φίλο, Βασίλη. Βρισκόμασταν σε ταβερνάκι, πριν από κάποια χρόνια, όταν ξεκίνησε να μου περιγράφει το πώς γδύνεται και μπαίνει στο ιερό κουβούκλιο του «Παναγίου Τάφου» ο πατριάρχης. Πάνω που ετοιμαζόταν να μου διηγηθεί το θαύμα της αφής, είχα την ατυχή έμπνευση να τον προλάβω και, κάνοντας χιούμορ, να πω: «Τότε, παίρνει από μια κρύπτη τον αναπτήρα και ανάβει τις λαμπάδες». Έγινε χαμός. Ο φίλος άσπρισε κι άρχισε να φωνάζει, σε σημείο που γίναμε θέαμα. Του ζήτησα συγνώμη για το ατυχές καλαμπούρι κι αποφάσισα να μην ξαναμιλήσω για το θέμα. Όμως, μετά τον ντόρο και κυρίως τις μητροπολιτικές απειλές, είπα να κάνω μιαν εξαίρεση. Ξεκινώντας από τον Κεφαλλονίτη σατιρικό λογοτέχνη, Ανδρέα Λασκαράτο (1811 – 1901), πολέμιο των προλήψεων και των αυθαιρεσιών του εκκλησιαστικού ιερατείου. Στην Κεφαλονιά, διηγούνται ότι, κάποια στιγμή, ο εκεί μητροπολίτης, Σπυρίδων Κοντομίχαλος, τον απείλησε πως, αν συνέχιζε, θα τον αφορίζε. Ο συγγραφέας τον ρώτησε με αφέλεια, τι θα πάθαινε, αν αφοριζόταν. Ο μητροπολίτης εξήγησε ότι αφορισμός σημαίνει καταδίκη σε αιώνιο όλεθρο και παράδοση του σώματος στον σατανά, οπότε, μετά τον θάνατό του, δεν πρόκειται να λιώσει. Τότε, ο Λασκαράτος τον παρακάλεσε με θέρμη, πρώτα να αφορίσει τα παπούτσια των παιδιών του, εξηγώντας: «Λιώνουν πολύ γρήγορα κι έχω ξεπαραδιαστεί να τους αγοράζω καινούρια». Ο μητροπολίτης τον αφορίσε (2 Μαρτίου 1856) κι ο λογοτέχνης, κυνηγημένος, μετακόμισε στη Ζάκυνθο, όπου και ο εκεί μητροπολίτης, Νικόλαος Κοκκίνης, τον αφορίσε δεύτερη φορά (16 Μαρτίου 1856). Αγνώω, αν, τελικά, το σώμα του έλιωσε.

Θαύμα με το άγιο φως, επί ρωμαϊκής κατάκτησης και βυζαντινής κυριαρχίας στους Αγίους Τόπους δεν έχει καταγραφεί. Ούτε στους πρώτους αιώνες από την αραβική κατάκτηση (637). Μια από τις πρώτες «επίσημες» μαρτυρίες είναι αυτή του Γάλλου καθολικού ιεραπόστολου (μισιονάριου) και μοναχού Βερνάρδου, ο οποίος επισκέφτηκε την περιοχή στα χρόνια ανάμεσα στα 865 και 870 και περιγράφει με ποιον τρόπο «ένας άγγελος» ανάβει «το φως στα λυχνάρια που κρέμονται πάνω από τον τάφο». Μισό αιώνα αργότερα, το θαύμα γεννιέται αλλιώς: Σε γράμμα του, στα 947, προς τον αυτοκράτορα του Βυζαντίου, Κωνσταντίνο Ζ' τον Πορφυρογέννητο, ο κληρικός Νικήτας Βασιλικός βεβαιώνει ότι, με θεϊκή βούληση, άναψαν δυο από τις τρεις κανδήλες. Μετά από ακόμα ενάμισι αιώνα, ο ιστορικός της Α' Σταυροφορίας, καθολικός ιερέας Φουσέ ντε Σαρτρ (1059 – 1127) είδε το άγιο φως να εμφανίζεται σε μια από τις κανδήλες. Κάπως αλλιώς περιγράφει τα συμβαίνοντα ο από το 1364 παραιτημένος αυτοκράτορας Ιωάννης Στ' Καντακουζηνός που, πια ως μοναχός, είδε να «κατέρχεται φως ουρανώνθεν, ανάπτων τας εις τον Τάφον του Χριστού ευρισκομένας λαμπάδας». Παραπάνω από εκατό χρόνια αργότερα, στα τέλη του ΙΕ' αιώνα, η αφή γίνεται με άλλον τρόπο, αν πιστέψουμε τον Γερμανό Δομικανό μοναχό, Φέλιξ Φάμπρι, που περιγράφει πως «ξαφνικά, μια αστραπή ήρθε από τον ουρανό και άναψε όλα τα κεριά και τις κανδήλες», όχι μόνο εκείνων που βρίσκονταν στον Τάφο αλλά κι αυτών ακόμα που βρίσκονταν στα σπίτια τους. Με άλλα λόγια, αρχικά, άγγελος ανάβει τα λυχνάρια, μετά ανάβουν μόνα τους δυο στα τρία, έπειτα ένα στα τρία, στη συνέχεια κατεβαίνει φως από τον ουρανό κι επικάθεται στις κανδήλες και, τέλος, ακολουθεί αστραπή που ανάβει τα πάντα όλα.

Στη συνέχεια, το πράγμα έμπλεξε. Ήταν Οκτώβριος του 1582, όταν από το ιουλιανό, η καθολική Δύση πέρασε στο γρηγοριανό ημερολόγιο, οπότε καθολικοί και ορθόδοξοι, από το 1583 (ως το 1924), είχαν ημερολογιακή διαφορά δέκα ως δώδεκα ημερών κι, ανεξάρτητα από το πότε συνέβαινε η πανσέληνος, έκαναν Πάσχα σε διαφορετικές ημερομηνίες. Το πατριαρχείο Ιεροσολύμων όμως ήταν και είναι ορθόδοξο (και βέβαια ποτέ δεν ισχυρίστηκε ότι το «άγιο φως» ανάβει με θαυματουργό τρόπο). Με θεία βούληση, το θαύμα συνέχισε να συμβαίνει στο ορθόδοξο (παλαιοημερολογητικό) Πάσχα. Ακριβώς πενήντα χρόνια αργότερα, προέκυψε και δεύτερο μπλέξιμο. Ήταν το 1634, όταν οι Αρμένιοι δωροδόκησαν τις εκεί αρχές και ανέλαβαν να κάνουν αυτοί την τελετή του φωτός, καθώς απαγορεύτηκε στους Ελληνορθόδοξους να μπουν στον ναό. Οι Αρμένιοι, όμως, λογάριάζαν χωρίς το άγιο φως, αφού τρεις φορές ακούστηκε βροντή και φάνηκε φως με τη μορφή αστραπής κι έλαμψε στους ορθόδοξους που περίμεναν απέξω. Το «άγιο φως», από τους χριστιανούς, προτιμά τους ορθόδοξους, και από αυτούς, τους Ελληνορθόδοξους. Όμως, πάνω από έναν αιώνα αργότερα, ο πατριάρχης (1766 – 1771) Ιεροσολύμων, Εφραίμ Β', κατάργησε την τελετή της αφής ως «χειροποίητον μηχανουργίαν», με σκοπό την «φωτοεμπορία». Την επανέφεραν διάδοχοί του.

Ο συγγραφέας, βυζαντινολόγος - αρχαιολόγος Κ. Δ. Καλοκύρης, καθηγητής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τακτικό μέλος της Ακαδημίας Επιστημών Κατάνης και Άρχων Μαϊστωρ (οφφικιάλιος) του Οικουμενικού Πατριαρχείου, στο σύγγραμμά του « [το αρχιτεκτονικό συγκρότημα του ναού της αναστάσεως Ιεροσολύμων και το θέμα του αγίου φωτός](#) », γράφει ότι πρόκειται για έναν θρύλο, ο οποίος καλλιεργήθηκε στους [αγίους τόπους](#) μετά την εισβολή των [σταυροφόρων](#) και στο πλαίσιο της διαμάχης [ορθοδόξων](#) , [Λατίνων](#) και [Αρμενίων](#) , που καθένας τους διεκδικούσε για τον εαυτό του το προνόμιο του «λαμβάνειν εξ ουρανού» το ανέσπερο φως!

Ανέσπερο, σημαίνει ότι δεν σκοτεινιάζει, δεν σβήνει ποτέ. Οι θεομπαίχτες, όμως, διατείνονται ότι, Μεγάλο Σάββατο πρωί, το σβήνουν για να ξανανάψει μόνο του. Ο πρωτοπρεσβύτερος του Οικουμενικού πατριαρχείου, Γεώργιος Τσέτης, στις 21 Απριλίου 2006, έγραψε στην εφημερίδα «Το Βήμα»: «Η ευχή την οποία αναπέμπει ο πατριάρχης προ της αφής μέσα στο “ιερό κουβούκλιο” είναι σαφέστατη και δεν επιδέχεται καμιά παρερμηνεία. Ο πατριάρχης δεν προσεύχεται για την διενέργεια θαύματος. Απλώς

“αναμνησκειται” της θυσίας και της τριημέρου αναστάσεως του Χριστού και απευθυνόμενος σ’ Αυτόν λέγει: “εκ του επί τούτον τον φωτοφόρον σου Τάφον εκκαιομένου φωτός ευλαβώς λαμβάνοντες, διαδιδόμεν τοις πιστεύουσιν εις σε το αληθινόν φως, και δεόμεθά σου όπως αναδείξης αυτό αγιασμού δώρον...”. Πράγμα το οποίο σημαίνει ότι ο πατριάρχης ανάβει την λαμπάδα του από την ακοίμητη κανδήλα που βρίσκεται πάνω στον πανάγιο τάφο. Όπως ακριβώς πράττει ο κάθε πατριάρχης και ο κάθε κληρικός την μέρα της Λαμπρής, όταν παίρνει φως Χριστού από την ακοίμητη κανδήλα που βρίσκεται υπεράνω της συμβολίζουσας τον τάφο του Κυρίου αγίας τράπεζας»

. Φυσικά, ο Καλαβρύτων, τότε, έκανε την πάπια και δεν απείλησε με αφορισμό. Πολύ περισσότερο, που το άρθρο αυτό δημοσιεύτηκε οκτώ μήνες μετά την εκλογή του πατριάρχη Θεόφιλου Γ’ (22 Αυγούστου 2005) στη θέση του έκπτωτου Ειρηναίου. Ο οποίος Ειρηναίος, από το 1998, ως έξαρχος του Παναγίου Τάφου στην Αθήνα, είχε συμφωνήσει με ταξιδιωτικό γραφείο, που οργάνωνε εκδρομές στους Αγίους Τόπους, να μεταφέρεται το άγιο φως στην Αθήνα με αεροπλάνο. Τα έξοδα της μεταφοράς του φωτός και της διαμονής καμιά διακοσιοπενηταριάς επίσημων νοματαίων, τα φορτώθηκε ο κρατικός προϋπολογισμός. Τον Αύγουστο του 2001, ο Ειρηναίος εκλέχτηκε πατριάρχης Ιεροσολύμων. Από το επόμενο Πάσχα, αυτό του 2002, τη μεταφορά του φωτός ανέλαβε το κράτος, με όλα τα επακόλουθα (τιμές αρχηγού κράτους, αεροπορική διασπορά ανά την Ελλάδα κ.λπ.). Η Αγιοταφική Αδελφότητα αποκήρυξε τον Ειρηναίο (για κακοδιαχείριση) στις 5 Μαΐου 2005. Η υπό τον πατριάρχη Βαρθολομαίο Πανορθόδοξη Σύνοδος (24 Μαΐου 2005), στην Κωνσταντινούπολη, τον διέγραψε από τα Δίπτυχα της ορθόδοξης Εκκλησίας και κήρυξε τον θρόνο των Ιεροσολύμων σε χηρεία. Το άγιο φως εξακολουθεί να προσγειώνεται στο αεροδρόμιο.

(protagon.gr, 23.4.2014)